

Směnky a ručení

Z blankosměnky (podpisu žalovaného jako směnečného rukojmího) nelze usuzovat na (současný) vznik ručitelského závazku (§ 546 obč. zák.) žalovaného za zaplacení směnkou zajištěné pohledávky.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 Cdo 4432/2017-319, ze dne 30.4.2019)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce B. E. e., se sídlem XY, zastoupeného Mgr. P.K., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému T. B., narozenému XY, bytem XY, zastoupenému Mgr. MUDr. Z.K., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 7.327.087,- Kč vedené u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 21 C 249/2014, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. března 2017, č. j. 51 Co 10/2017-286, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 3 rozsudkem ze dne 22. září 2016, č. j. 21 C 249/2014-242, (mimo jiné) zamítl žalobu, aby žalovaný (T. B.) byl povinen zaplatit žalobci (B. E. e.) částku 7.327.087,- Kč (výrok II.) a žalobci uložil zaplatit žalovanému na náhradu nákladů řízení částku 229.416,- Kč (výrok III.).

Městský soud v Praze k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 7. března 2017, č. j. 51 Co 10/2017-286, rozsudek soudu prvního stupně ve shora označených výrocích potvrdil (první výrok) a žalobci uložil zaplatit žalovanému na nákladech odvolacího řízení částku 91.766,40 Kč (druhý výrok).

Soudy nižších stupňů vyšly z toho, že:

1) Dne 13. června 2013 uzavřel žalobce a společnost E - C. (dále jen „společnost“) smlouvu označenou jako „Smlouva o půjčce (uzavřená podle § 657 a násl. občanského zákoníku)“, ve které se žalobce zavázal půjčit společnosti částku 7.000.000,- Kč a společnost se zavázala tuto částku vrátit do 30. června 2014, a to včetně smluvního úroku ve výši 4,5 % ročně (dále jen „smlouva o půjčce“). Shora uvedenou částku žalobce společnosti přenechal (převedel na její účet).

2) K zajištění pohledávky ze smlouvy půjčky vystavila společnost (jednající žalovaným – předsedou představenstva) dne 13. června 2013 ve prospěch žalobce vlastní blankosměnku, bez uvedení směnečné sumy; blankosměnku podepsal i žalovaný „jako aval za výstavce“.

3) Dne 13. června 2013 se žalobce a společnost (jednající žalovaným) dohodli na směnečném ujednání, podle něhož je žalobce oprávněn doplnit do blankosměnky částku „ve výši své nesplacené pohledávky“ za společností vzniklé na základě smlouvy o půjčce; žalobce se zavázal nepoužít směnku k jiným účelům než k uspokojení své pohledávky „z anebo v souvislosti se smlouvou o půjčce“ (dále jen „směnečné ujednání“).

Na tomto základě odvolací soud - vycházející z ustanovení § 34, § 35 odst. 2, § 546 a § 657 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) - uzavřel, že na blankosměnce není obsaženo ručitelské prohlášení žalovaného ve smyslu ustanovení § 546 obč. zák. V posuzované věci projev vůle účastníků směřoval ke sjednání rukojemství za směnečný závazek, nikoli za závazek ze smlouvy o půjčce; samotný odkaz na uzavřenou smlouvu o půjčce nacházející se na blankosměnce na uvedeném ničem nemění. Žalovaný tak ve vztahu k žalobci vystupoval „toliko jako avalista z

blankosměnky, nikoli jako ručitel ze smlouvy o půjčce“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, které má za přípustné k řešení otázky hmotného práva dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu nezodpovězené, a to, zda „může (vzhledem k okolnostem případu) podpis avalisty na směnce, na které se výslovně uvádí zajištění určitého kauzálního závazku, zároveň představovat ručitelské prohlášení ve smyslu § 546 obč. zák.“

Dovolatel má za to, že „podpis avalu na směnce (která výslovně označuje kauzální vztah, k němuž se vztahuje) zpravidla představuje i ručitelské prohlášení ve vztahu k tomuto kauzálnímu vztahu“. Zákon počítá s tím, že prohlášení na směnce může být platné (nejen) jako určitý směnečný úkon (čl. I. § 2 odst. 1 zákona č. [191/1950](#) Sb., zákona směnečného a šekového - dále jen „směnečný zákon“), ale „může být současně platné i jako obecné občanskoprávní jednání. Rovněž směnečné ručení má vždy kauzu, neboť nezbytně (pokud se nemá jednat o právní jednání na oko) vychází z určité hospodářské pohnutky. Právě dovolatelem zastávaný výklad, že aval současně představuje ručitelské prohlášení v poměru ke kauzálnímu vztahu, vylučuje možnost, aby směnečný ručitel uplatňoval námitku absence kauzy“.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 29. září 2017) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

Dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), a to k řešení otázky dovolatelem otevřené, dosud Nejvyšším soudem v daných souvislostech beze zbytku nezodpovězené.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají; Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tj. správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení čl. I. § 30 směnečného zákona zaplacení směnky může být pro celý směnečný peníz nebo pro jeho část zaručeno směnečným rukojemstvím (odstavec 1). Tuto záruku může dát třetí osoba nebo i ten, kdo se už na směnku podepsal (odstavec 2).

Podle ustanovení čl. I. § 31 směnečného zákona rukojemské prohlášení se píše na směnku nebo na přívěsek (odstavec 1). Rukojemství se vyjadřuje slovy "jako rukojmí" nebo jinou doložkou stejného významu; rukojmí je podepíše (odstavec 2). O pouhém podpisu rukojmího na líci směnky platí, že zakládá směnečné rukojemství, nejde-li o podpis směnečníka nebo výstavce (odstavec 3). V prohlášení je třeba udat, za koho se přejímá. Není-li to udáno, platí, že se přejímá za výstavce (odstavec 4).

Podle ustanovení čl. I. § 32 směnečného zákona směnečný rukojmí je zavázán jako ten, za koho se zaručil (odstavec 1). Závazek směnečného rukojmího je platný i tehdy, je-li závazek, za který se zaručil, neplatný z jiného důvodu než pro vadu formy (odstavec 2). Zaplatí-li směnečný rukojmí směnku, nabývá práv ze směnky proti tomu, za koho se zaručil, a proti všem, kdož jsou této osobě

směnečně zavázání (odstavec 3).

Podle ustanovení čl. I. § 77 odst. 3 směnečného zákona pro vlastní směnku platí rovněž ustanovení o směnečném rukojemství (§§ 30 až 32); v případě § 31 odst. 4 platí, že se směnečné rukojemství, není-li udáno, pro koho se přejímá, přejímá za výstavce vlastní směnky.

Podle ustanovení § 546 obč. zák. dohodou účastníků lze zajistit pohledávku ručením. Ručení vzniká písemným prohlášením, jímž ručitel bere na sebe vůči věřiteli povinnost, že pohledávku uspokojí, jestliže ji neuspokojí dlužník.

Podle ustanovení § 657 obč. zák. smlouvou o půjčce přenechává věřitel dlužníkovi věci určené podle druhu, zejména peníze, a dlužník se zavazuje vrátit po uplynutí dohodnuté doby věci stejného druhu.

Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 9. prosince 2015, sp. zn. 31 Cdo 4087/2013, uveřejněném pod číslem 103/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, se přihlásil k závěrům právní teorie, podle nichž:

1) Blankosměnka se stává skutečnou směnkou (za předpokladu, že listina po vyplnění bílých míst má kvalitu směnky) až vyplněním, a odtud teprve vznikají skutečná práva směnečná, a že se tak děje se zpětnými účinky (ex tunc). Od vyplnění směnky je nutno na tuto listinu pohlížet jako na úplnou směnku, a to tak, jako by bývala již vydána jako úplná směnka, jako by od počátku byla úplnou směnkou. Tímto zpětným účinkem realizace vyplňovacího práva, lze také na osoby, které se podepsaly na listinu ještě nevyplněnou, pohlížet jako na směnečné dlužníky (viz Kovařík, Z. Směnka a šek v České republice. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 119).

2) Podepíše-li blankosměnku (i) směnečný rukojmí, přebírá garanci za zaplacení směnky s výminkou, že listina bude podle ujednání o vyplnění doplněna a tím přeměněna na skutečnou směnku, a ta následně nezaplacena. Pro posouzení, zda a kdy k této přeměně dojde, není podstatné, zda se doplnění událo v souladu s ujednáním o vyplnění či nikoli. Doplněním listiny na formálně platnou směnku, stávají se se zpětnou účinností (ex tunc) podpisy rukojmích na listině podpisy na směnce a tedy je nutno na listinu i na účinnost podpisů všech dlužníků, avalisty z toho nevyjímajíc, pohlížet tak, jako by daná listina byla bývala již od počátku, tedy rozumějme od data uvedeného na listině jako den jejího vystavení, vydána v plné podobě. Sama okolnost, kdy k vyplnění blankosměnky došlo, však pro tuto zpětnou účinnost vyplnění blankosměnky a její přeměny na směnku úplnou významná nijak není. Proto ustanovení čl. I. § 10 zákona směnečného a šekového hovoří o směnkách vydaných původně jako nevyplněné, protože kdyby nebylo tohoto zpětného účinku, nebylo by možné před vyplněním označit takovou listinu za směnku vůbec. Nebylo-li by tohoto zpětného účinku, neměly by blankosměnky vůbec smysl, protože by osoby, které podepsaly listinu před vyplněním, nemohly být vůbec směnečnými dlužníky. Smysl by pak postrádalo také rukojemské prohlášení na blankosměnce (viz Kovařík, Z. Úskalí směnečného rukojemství. I. část. Bulletin advokacie 11-12/2002).

Současně Nejvyšší soud neměl žádné pochybnosti o tom, že podepíše-li výstavce (vlastní) blankosměnku, popřípadě podepíše-li takovou blankosměnku (vedle výstavce) směnečný rukojmí (a blankosměnka je předána remitentovi), zásadně mají oba směneční dlužníci uzavřenu s remitentem smlouvu o podmínkách a způsobu vyplnění blankosměnky. V případě, že blankosměnka byla vystavena jako prostředek zajištění jiné (kauzální) pohledávky, musí být již k datu jejího vystavení výstavci (i rukojmímu) zcela jasné (a to právě ve vazbě na charakter a výši zajištěné pohledávky) podmínky pro vyplnění údajů výše směnečné sumy a data splatnosti. Rozdíl mezi zajišťovací směnkou a zajišťovací blankosměnkou (z hlediska volby prostředku zajištění) je tak odvislý jen od skutečnosti, zda výše kauzální pohledávky je daná a neměnná nebo zda je závislá na dalších okolnostech (např. důsledky spojené s prodlením dlužníka s placením kauzální pohledávky - vznik nároku na úroky z prodlení, popř. na smluvní pokutu).

K náležitostem ručitelského prohlášení učiněného podle ustanovení § 303 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, se Nejvyšší soud vyjádřil např. v rozsudku ze dne 29. listopadu 2006, sp. zn. 29 Odo 350/2006, přičemž dovodil, že prohlášení o ručení musí obsahovat označení věřitele, dlužníka a ručitele, vymezení (určitého) ručením zajišťovaného závazku a projev vůle ručitele, že tento závazek uspokojí, neučiní-li tak dlužník.

Dále Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. dubna 2010, sp. zn. 33 Cdo 5078/2008, vykládá ustanovení § 546 obč. zák., formuloval závěr, podle něhož „je-li pro prohlášení, kterým vzniká ručení, stanovena pod sankcí absolutní neplatnosti (§ 40 obč. zák.) písemná forma, je třeba, aby toto prohlášení bylo v listině určitě zaznamenáno. Nestací, že účastník ke svému jménu pouze připojí označení ručitel a svůj podpis“. Zároveň doplnil, že vznik ručení podle ustanovení § 546 obč. zák. „nelze ztotožňovat“ se vznikem závazku směnečného rukojmího podle ustanovení čl. I. § 30 až § 32 směnečného zákona.

K náležitostem a povaze ručení v poměrech ustanovení § 303 obch. zák. i ustanovení § 546 obč. zák. viz též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. června 2005, sp. zn. 29 Odo 563/2003, uveřejněného pod číslem 18/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

V poměrech dané věci nemá Nejvyšší soud (ve shodě se soudy nižších stupňů) žádné pochybnosti o tom, že žalovaný blankosměnku podepsal k doložce „per aval“; tím se zaručil za její zaplacení (s výminkou jejího doplnění a přeměny na směnku). Jiný závazek žalovaného, než ve směnečné listině vyjádřený, z podpisu blankosměnky směnečným rukojmím dovozovat nelze, a to ani v souvislosti s textem nacházejícím se na blankosměnce (v části listiny pod podpisy směnečných dlužníků), podle něhož slouží k zajištění pohledávek vyplývajících ze smlouvy o půjčce. Zmíněný text vyjadřuje (jen) důvod vystavení blankosměnky (její zajišťovací povahu); nic nemění na neakcesorické povaze závazku z blankosměnky ve vztahu závazku blankosměnkou zajištěnému (k tomu srov. též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. května 2012, sp. zn. 29 Cdo 690/2010, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 2070/2009).

Jinými slovy, z blankosměnky (podpisu žalovaného jako směnečného rukojmího) nelze usuzovat na (současný) vznik ručitelského závazku (§ 546 obč. zák.) žalovaného za zaplacení směnkou zajištěné pohledávky.

Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost rozhodnutí odvolacího soudu, Nejvyšší soud dovolání jako nedůvodné zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.]

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)